

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**АНАЛІТИКА СОЦІАЛЬНИХ
ТА ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Робоча програма
для студентів спеціальності
051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

УДК 314.143(07.034)
А64

Укладач І. В. Аксьонова

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 2 від 13.09.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Аналітика соціальних та демографічних процесів : робоча
А64 програма для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Аксьонова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 51 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Уміщено плани лекцій, лабораторних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими має володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 314.143(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

Аналітика соціальних та демографічних процесів є галуззю статистичної науки, яка вивчає динаміку та відтворення народонаселення, досліджує вплив факторів на соціальні процеси, які визначають склад та якісні характеристики населення, оцінює рівень, спосіб і якість життя населення країни або регіону.

У сучасних умовах соціальні та демографічні процеси, що відбуваються в суспільстві, впливають на розвиток майже всіх соціально-економічних процесів. Водночас розвиток країни обумовлює перебіг соціально-демографічних процесів.

Навчальна дисципліна "Аналітика соціальних та демографічних процесів" досліджує різноманітні зміни, що відбуваються в житті населення країни, впливають на економіку суспільства, виробництво суспільного продукту й рівень споживання, оцінює природний і механічний рух та репродуктивну поведінку населення.

Вивчення цієї навчальної дисципліни необхідне майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати такі процеси, як: народжуваність, смертність, міграційний рух, відтворення населення загалом як єдність цих процесів, надавати статистичні характеристики умовам, рівня, якості та способу життя населення.

Навчальна дисципліна "Аналітика соціальних та демографічних процесів" є вибірковою навчальною дисципліною, яку вивчають, згідно з навчальним планом фахівців освітнього ступеня "бакалавр" спеціальності "Економіка" спеціалізації "Бізнес-статистика і аналітика".

1. Опис навчальної дисципліни

Назви показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 "Соціальні та поведінкові науки"	Вибіркова
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 051 "Економіка"	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120		3-й
		Семестр
		5-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	30 год
		Лабораторні
		30 год
		Самостійна робота
		60 год
		Вид контролю
		Залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи для денної форми навчання становить 100 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Аналітика соціальних та демографічних процесів" є формування у студентів теоретичних знань, прикладних умінь та навичок у використанні статистичних методів дослідження демографічних процесів і явищ у суспільстві, способу та якості життя населення, здобуття необхідної сукупності теоретичних і практичних знань для вирішення конкретних завдань з аналітики соціальних та демографічних процесів.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни "Аналітика соціальних та демографічних процесів" є:

вивчення методів статистичного оцінювання демографічних процесів природного руху населення;

набуття навичок в аналізі закономірностей відтворення населення, прогнозування та моделювання чисельності та складу населення;

вивчення аналітики інтенсивності міграційних процесів;

вивчення методів статистичного забезпечення аналізу соціальних процесів;

формування навичок в оцінюванні й аналізі рівня життя населення та розвитку сфери соціальних послуг.

Об'єктом навчальної дисципліни є населення країни та її регіонів.

Предметом навчальної дисципліни є кількісний бік масових процесів відтворення населення з урахуванням їхнього змісту, місця та часу перебігу; вивчення закономірностей відтворення населення в суспільно-історичній зумовленості цього процесу; вивчення закономірностей та тенденцій розвитку соціальних процесів у суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: "Статистика", "Статистика II", "Інформатика", "Економіка та статистика".

У процесі навчання студенти здобувають необхідні знання під час лекційних занять та виконання лабораторних завдань. Також велике значення у процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблено, відповідно до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має

знати:

сутність демографічної статистики як науки про народонаселення; основні категорії та поняття, особливості демографічних досліджень; системи статистичних показників для висвітлення процесів демографічного розвитку регіонів, країни;

методи демографічного аналізу;

методи статистичного спостереження населення;

сутність соціальної статистики як науки про закономірності й тенденції соціального життя суспільства та соціальних процесів, що відбуваються в ньому;

основні категорії, поняття та особливості соціальних досліджень;
методи аналізу соціальних явищ і процесів, методи статистичного обстеження населення й суспільства;

уміти:

застосовувати оптимальну систему показників, які характеризують рух, використання і відтворення населення, умови та рівень життя населення, розвиток житлово-комунального господарства тощо;

узагальнювати системи статистичних показників, із метою висвітлення процесів соціального та демографічного розвитку регіонів, країни.

застосовувати методи соціальної та демографічної статистики для аналізу соціально-демографічних процесів;

застосовувати можливості сучасних пакетів прикладних програм для виконання розрахунків, здійснення аналізу та моделювання показників соціальної й демографічної статистики;

розробляти пропозиції щодо покращення соціально-економічної та демографічної ситуації в регіоні, країні.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділяють оволодінню студентами професійними компетентностями, наведеними в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, яких набувають студенти
в результаті вивчення навчальної дисципліни**

Коди компетентностей	Назви компетентностей	Складові частини компетентностей
1	2	3
АСДП* 1	Досліджувати методологічні засади демографічної статистики	Застосовувати методи демографічної статистики для аналізу демографічних процесів
АСДП 2	Здійснювати статистичний аналіз демографічних процесів смертності	Визначати та аналізувати показники інтенсивності смертності з використанням пакета Excel
АСДП 3	Здійснювати статистичний аналіз демографічних процесів відтворення населення	Оцінювати режим відтворення населення на підставі сформованої системи показників

АСДП 4	Здійснювати статистичний аналіз міграції населення	Розраховувати та аналізувати абсолютні та відносні показники міграції населення
АСДП 5	Досліджувати населення як об'єкт соціальної статистики	Визначати взаємозв'язки, що відбуваються в суспільстві та характеризують соціальні явища. Застосовувати статистичні методи й показники для аналізу структури та динаміки соціальних явищ і процесів
АСДП 6	Досліджувати якість життя населення	Оцінювати рівень диференціації доходів населення в суспільстві за допомогою пакета Excel. Аналізувати стан і розвиток ринку житла та ЖКО
АСДП 7	Досліджувати послуги системи охорони здоров'я та освіти	Визначати й аналізувати медичні та демографічні показники здоров'я населення. Будувати соціально-економічні нормалі системи освіти
АСДП 8	Усвідомлювати механізм дії соціального захисту у країні та здійснювати його аналіз	Аналізувати стан та розвиток соціальної інфраструктури за допомогою пакета Excel

* Аналітика соціальних та демографічних процесів

Структуру складових частин професійних компетентностей та їхнє формування, відповідно до Національної рамки кваліфікацій України, наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів

Тема 1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів

1.1. Предмет, функції та наукові проблеми загальної теорії народонаселення.

Поняття про народонаселення. Загальна теорія народонаселення. Предмет системи знань про народонаселення. Закони народонаселення.

Навчальні дисципліни, що входять до системи знань про народонаселення. Інтеграція наук про народонаселення. Функції та проблеми загальної теорії народонаселення.

1.2. Демографія – це центральна частина системи знань про народонаселення.

Історія виникнення терміна "демографія". Поняття демографії. Структура демографічних наук. Характеристика розділів демографії: теоретичні демографічні науки: теоретична демографія, історія демографії, дескриптивна (описова) демографія, економічна демографія, історична демографія, регіональна демографія; збирання первинних даних і методики аналізу: джерела даних про населення, статистичні методи, математичні та соціологічні методи в демографії, картографування; прикладні демографічні дослідження і демографічне прогнозування.

1.3. Предмет демографічної статистики.

Характеристика поглядів на поняття "відтворення населення" та визначення предмета демографії. Характеристика поглядів на предмет демографії. Поняття демографічної статистики та її предмета.

1.4. Методи демографічної статистики.

Методи дослідження в демографії: статистичні, математичні, соціологічні. Методологія демографічної статистики: методи політичної економії, філософії, діалектичні, логічні методи, методи системного підходу та аналізу; математичні методи; статистичні методи: спостереження, групування, абсолютні, відносні та середні величини, ряди розподілу, динамічні ряди, методи індексного факторного аналізу, кореляційно-регресійний метод, дисперсійний аналіз; специфічні методи демографічної статистики: поздовжній та поперечний аналіз, моделювання процесів природного руху населення на підставі демографічних таблиць, графічний метод (віково-статева піраміда, демографічна сітка), показники режиму відтворення населення.

1.5. Основні поняття й категорії демографічної статистики.

Демографічні знання. Демографічний процес. Демографічна подія. Демографічне явище. Демографічна ситуація. Демографічна поведінка. Демографічна настанова. Довжина покоління. Когорта та генерація: спільне та відмінне. Демографічний оптимум. Демографічне старіння і його види. Етапи старіння та рівні старості населення. Якість населення.

1.6. Концепції демографічного переходу та історичні типи відтворення населення.

Поняття демографічного переходу. Історичні типи відтворення населення та їхні характеристики: архетип, традиційний тип, сучасний

(раціональний) тип. Концепція раціоналізму Ж. Буржуа-Піша та С. Енке. Пояснення демографічного переходу Дж. Блейком, К. Девісом та Дж. Колдуеллом. Тип швидкої та повільної зміни поколінь. Види демографічного переходу: англійський, японо-мексиканський та французький.

1.7. Завдання демографічної статистики.

Завдання, що вирішує демографічна статистика в сучасних умовах. Основні методологічні положення Державної служби статистики України щодо розрахунку основних демографічних показників. Вплив соціально-економічних факторів на розвиток демографічної ситуації в країні. Вплив демографічних факторів на соціально-економічний розвиток країни.

Тема 2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення

2.1. Цілі й завдання демографічного аналізу. Екстенсивний та інтенсивний аналіз. Абсолютні характеристики населення.

Мета демографічного аналізу. Сутність екстенсивного та інтенсивного демографічного аналізу. Вивчення чисельності, структури, динаміки населення. Показники інтенсивності розвитку демографічних процесів.

2.2. Групування у статистиці населення. Віково-статеві піраміди.

Види групувань у демографічній статистиці. Поняття віку людини. Узагальнювальний показник статевих пропорцій – вік балансування. Методика побудови та аналізу віково-статевої піраміди. Розрахунок середнього, модального та медіанного віку.

2.3. Типи вікової структури населення. Старіння населення.

Типологія структур населення: регресивний тип, стаціонарний тип, прогресивний тип. Старіння населення "знизу" та старіння населення "зверху". Критерії оцінювання демографічного старіння: вітчизняна та міжнародна практика. Оцінна шкала старіння населення Ж. Боже-Гарньє та Е. Россета. Шкала демографічного старіння ООН. Показники демографічної старості: коефіцієнти довголіття та довгожителства.

2.4. Методи розрахунку середньої чисельності населення.

Розрахунок середньорічної чисельності населення за різних умов за допомогою формул середньої арифметичної простої та зваженої й середньої хронологічної простої та зваженої.

Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення

3.1. Екстенсивний та інтенсивний аналіз смертності.

Поняття смертності населення, основні завдання її вивчення та пріоритетні напрями дослідження статистики смертей. Просторові й часові

аспекти екстенсивного аналізу смертності. Характеристика смертності за причинами. Регіональний аналіз смертності населення. Інтенсивний аналіз смертності на підставі загальних, часткових (повікових) і диференційованих коефіцієнтів.

3.2. Аналіз дитячої смертності.

Дитяча смертність: причини та показники. Перехід до сучасного типу смертності. Материнська смертність і її причини.

3.3. Методи стандартизації смертності. Індексний аналіз смертності.

Сутність і умови застосування прямого, побічного та зворотного методів (методу Керіджа) стандартизації коефіцієнтів смертності. Використання стандартизованих коефіцієнтів смертності. Розрахунок індексів надсмертності. Визначення впливу факторів на чисельність померлих за допомогою індексного методу.

3.4. Метод демографічних таблиць.

Поперечний і поздовжній аналіз: їхня сутність та основні показники. Метод умовного і реального покоління: сутність, переваги й недоліки. Демографічні сітки та їхній аналіз. Відображення часових параметрів у сітках Лексіса та Пресса. Класифікація демографічних таблиць. Система показників демографічних таблиць.

3.5. Таблиці смертності та їхні показники.

Методи побудови таблиць смертності. Таблиці смертності: американська, англійська модель і модель колишнього СРСР. Показники таблиць смертності. Аналітичні показники таблиць смертності. Середня тривалість життя та її статистичний аналіз. Коефіцієнт дожиття.

3.6. Методи побудови таблиць смертності.

Використання принципів умовного та реального покоління під час побудови таблиць смертності. Прямий і побічний методи побудови таблиць смертності.

Тема 4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення

4.1. Завдання статистики в оцінюванні народжуваності та плідності. Статистичні характеристики батьків і немовлят.

Поняття народжуваності та плідності як статистичних процесів. Об'єкт дослідження в аналізі народжуваності та плідності. Ознаки матері новонародженого і їхній аналіз.

4.2. Інтенсивний аналіз народжуваності та плідності. Коефіцієнт сумарної плідності.

Загальні коефіцієнти народжуваності та плідності: їхня сутність. Методика розрахунку й інтерпретація коефіцієнта сумарної плідності. Міжнародна оцінна шкала коефіцієнтів народжуваності та плідності.

4.3. Методи розрахунку стандартизованих коефіцієнтів та індексів народжуваності.

Методи прямої та побічної стандартизації коефіцієнтів народжуваності. Метод подвійної стандартизації. Індокси Коула: сутність і методика розрахунку.

4.4. Сумарний коефіцієнт народжуваності та коефіцієнт гіпотетичного мінімуму природної народжуваності.

Сутність та використання сумарного коефіцієнта народжуваності. Кумулятивний коефіцієнт народжуваності. Призначення та методика розрахунку коефіцієнта гіпотетичного мінімуму природної народжуваності.

4.5. Загальні показники режиму відтворення населення.

Система показників режиму відтворення населення. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Інтерпретація нетто-коефіцієнта відтворення населення та інших сумарних показників.

4.6. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення.

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів відтворення населення. Показники середньої довжини жіночого покоління, приросту населення і співіснування поколінь. Факторний індексний аналіз показників чистих коефіцієнтів відтворення населення на основі загальних індексів.

4.7. Побудова моделей стаціонарного та стабільного населення.

Теоретичні основи побудови моделей стаціонарного і стабільного населення. Умови та властивості стаціонарного та стабільного населення. Схеми розрахунку чисельності стаціонарного і стабільного населення. Напрями статистичного використання

Тема 5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності

5.1. Основні поняття, пов'язані з репродуктивною поведінкою людини.

Поняття репродуктивної поведінки, репродуктивної настанови, репродуктивної мотивації. Фактори репродуктивної поведінки. Структура

репродуктивної поведінки особистості. Типи репродуктивної поведінки: малодітні, середньодітні, багатодітні. Потреба в дітях, планування сім'ї.

5.2. Регулювання народжуваності та типи шлюбів.

Статистичне вивчення шлюбності. Типи шлюбного стану. Джерела інформації про шлюбний стан. Статистичні характеристики шлюбів і розлучень. Сім'я та її життєвий цикл. Фази життєвого циклу сім'ї. Основні етапи життєвого циклу сучасних українських сімей. Типи сімейних організацій і сімей.

5.3. Статистика шлюбів і розлучень.

Демографічний аналіз шлюбності та розлучуваності. Система показників шлюбності й розлучуваності та взаємозв'язок між показниками.

Тема 6. Статистичний аналіз міграційних процесів

6.1. Види та класифікації міграцій.

Поняття міграції населення. Характеристика причин міграцій. Підходи до виділення типів (форм) міграцій. Класифікація міграцій за: причинами (економічні, політичні, гуманітарні), термінами (сезонні, тимчасові, постійні), напрямками (зовнішні та внутрішні), складом мігрантів, ступенем організованості. Напрями імміграції й еміграції. Співвідношення між зовнішніми та внутрішніми міграціями. Структура загальних міграційних потоків країни.

6.2. Статистичний аналіз міграцій.

Абсолютні та відносні статистичні показники міграції населення: кількість прибуттів; число вибуття; міграційний приріст; міграційний відплив, коефіцієнт прибуття, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт інтенсивності міграційного обороту, коефіцієнт міграційного (механічного) приросту, коефіцієнт ефективності міграції. Міграції та відтворення населення.

Змістовий модуль 2

Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів

Тема 7. Методологічні засади аналітики соціальних процесів

7.1. Поняття про соціальну статистику та її предмет. Об'єкти соціальної статистики.

Предмет соціальної статистики. Система соціальних наук та її структура. Місце соціальної статистики в системі наук. Головні поняття й категорії соціальної статистики. Характеристика типів об'єктів соціальної

статистики. Відмінність об'єктів соціальної статистики від об'єктів інших галузей статистики.

7.2. Завдання соціальної статистики.

Завдання соціальної статистики в сучасних умовах. Специфічні завдання соціальної статистики як вирішення практичних питань у процесі дослідження соціальних явищ.

7.3. Джерела інформації про соціальне життя суспільства.

Основні джерела інформації про об'єкти соціальної статистики. Принципи й етапи формування вибірок для проведення вибіркового обстеження населення. Сутність опитувань та моніторингу.

7.4. Система показників у соціальній статистиці.

Сутність соціальних показників. Властивості соціальних показників. Статистичні методи вивчення соціальних явищ. Основні класифікації та групування в соціальній статистиці.

7.5. Сім'я та домогосподарство у структурі суспільства.

Поняття сім'ї та домогосподарства, їхні відмінності. Види домогосподарств. Показники навантаження домогосподарств.

7.6. Соціальна мобільність і зміни структури населення.

Концепції соціальної стратифікації суспільства. Поняття "соціальна мобільність населення". Показники динаміки та структури соціальної мобільності населення.

Тема 8. Статистичне вивчення рівня життя населення

8.1. Доходи населення та їхнє статистичне вивчення.

Наявні концепції поняття доходу. Поняття "валовий наявний", "валовий скорегований", "номінальний" і "реальний" дохід. Середні показники рівня доходів: середньодушовий дохід, середня номінальна заробітна плата, середня пенсія, середній розмір стипендії, середня допомога. Наявні соціальні гарантії держави. Модальний і медіанний дохід, коефіцієнти концентрації доходів Лоренца та Джині.

8.2. Статистичне вивчення споживання матеріальних благ і послуг.

Аналіз показників рівня та динаміки споживання. Оцінювання залежності між рівнем споживання та доходами за допомогою коефіцієнта еластичності. Вивчення структурних відмінностей у споживанні за допомогою відповідних показників.

8.3. Система статистичних показників рівня життя.

Поняття "рівень життя населення". Характеристика рівнів життя населення. Обстеження домогосподарств як інформаційна база дослідження рівня життя населення.

8.4. Індекс людського розвитку.

Методика розрахунку індексу людського розвитку.

8.5. Статистика бідності.

Підходи до вимірювання бідності. Статистичні показники бідності. Глибина та гострота бідності. Індокси злиденності населення.

Тема 9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

9.1. Основні поняття, джерела інформації та показники ринку житла.

Поняття житлового фонду, житла, кімнати, загальної площі житла, житлової площі житла. Класифікації житлового фонду. Показники характеристики житлових умов: показники житлового фонду, його руху, капітального ремонту та реконструкції, благоустрою, показники забезпеченості населення житлом.

9.2. Статистика житлових умов населення.

Інтегральні показники забезпечення населення житлом. Показники комфортабельності житла. Дослідження диференціації житлових умов населення. Розвиток ринку житла.

9.3. Житлово-комунальне обслуговування населення.

Показники побутового обслуговування населення: показники розвитку житлово-комунального господарства і діяльності житлово-комунальних підприємств та організацій щодо надання населенню відповідних послуг, показники забезпеченості населення житлово-комунальними послугами, їхньої доступності, споживання та витрат на них.

Тема 10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти

10.1. Статистичні показники здоров'я населення.

Методологічні проблеми статистики здоров'я. Групи показників здоров'я населення: демографічні, медичні, показники суб'єктивного оцінювання стану здоров'я населення. Показники доступності та рівня медичного обслуговування.

10.2. Статистика захворюваності.

Поняття захворюваності. Система показників захворюваності. Факторний аналіз захворюваності населення.

10.3. Статистика системи охорони здоров'я.

Система показників забезпеченості населення установами охорони здоров'я та медичними кадрами.

10.4. Характеристика освітніх послуг.

Характеристика чинної системи освіти. Характеристика освітніх послуг. Система статистичних показників для кожного рівня освіти.

10.5. Статистика рівня освіти населення.

Аналіз рівня освіти населення за допомогою показників, що характеризують ступінь охоплення населення освітою. Застосування індексного методу для порівняння рівня освіти населення різних регіонів, країн. Показники статистики дошкільного навчання та шкільної освіти. Побудова соціально-економічної нормалі для характеристики розвитку системи освіти.

Тема 11. Аналітика соціального захисту населення

11.1. Статистика соціального забезпечення та соціального захисту.

Завдання соціального захисту в суспільстві. Види загального обов'язкового державного страхування. Показники стану та ефективності соціального захисту населення. Соціально-економічне значення статистичного вивчення соціального забезпечення.

11.2. Статистика соціальних послуг.

Форми та види соціального захисту. Статистика пенсійного забезпечення. Статистика інвалідності. Соціальна підтримка сім'ї: статистичний аспект.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як із робочою програмою навчальної дисципліни та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається із двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	зокрема		
		лекційні	лабораторні	самостійна робота підготовка до занять
Змістовий модуль 1				
Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів				
1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів	9	2	2	5
2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення	9	2	2	5
3. Статистичне вивчення смертності населення	13	4	4	5
4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення	13	4	4	5
5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності	9	2	2	5
6. Статистичний аналіз міграційних процесів	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	62	16	16	30
Змістовий модуль 2				
Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів				
7. Методологічні засади аналітики соціальних процесів	10	2	2	6
8. Статистичне вивчення рівня життя населення	14	4	4	6
9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	10	2	2	6
10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	14	4	4	6
11. Аналітика соціального захисту населення	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 2	58	14	14	30
Усього годин	120	30	30	60

5. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, мета якого – засвоєння студентами теоретичного матеріалу на основі здобуття практичних навичок у користуванні вбудованими функціями пакета прикладних програм Microsoft Excel для розрахунку й аналізу показників соціальної та демографічної статистики.

У процесі проведення лабораторних занять студенти самостійно або в малих групах (за попереднього пояснення викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності. Перелік тем лабораторних занять наведено в табл. 5.1.

За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем.

Таблиця 5.1

Перелік тем лабораторних занять

№ п/п	Назви тем	Компетентності, які забезпечують	Програмні питання і завдання для лабораторних занять	Кількість годин	Форма контролю	Необхідне ПЗ*	Література
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів							
1	<i>Тема 1</i> Методологічні засади аналітики демографічних процесів	Здатність до дослідження методологічних засад демографічної статистики	1. Методологія демографічної статистики. 2. Розгляд умов застосування специфічних методів демографічної статистики	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [1 – 5; 9; 10]. Додаткова: [16; 20; 21; 26; 27]
2	<i>Тема 2</i> Статистичний аналіз чисельності та складу населення	Здатність до дослідження методологічних засад демографічної статистики	1. Розрахунок коефіцієнтів інтенсивності демографічних процесів. 2. Визначення середнього віку. 3. Побудова віково-статевої піраміди.	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [1 – 6; 9; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25–27]

1	2	3	4	5	6	7	8
			<p>4. Визначення типу віково-статевої структури населення.</p> <p>5. Розрахунок коефіцієнтів старіння та демографічного навантаження</p>				
3	<p><i>Тема 3</i> Статистичне вивчення смертності населення</p>	<p>Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів смертності</p>	<p>1. Визначення загальних, спеціальних та часткових коефіцієнтів смертності.</p> <p>2. Проведення стандартизації показників смертності</p> <p>3. Розрахунок впливу факторів на рівень смертності.</p> <p>4. Розрахунок елементарних показників таблиць смертності.</p> <p>5. Розрахунок аналітичних показників таблиць смертності.</p> <p>6. Побудова таблиць смертності та їхній аналіз</p>	4	Звіт із лабораторної роботи	Excel	<p>Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]</p>
4	<p><i>Тема 4</i> Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення</p>	<p>Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів відтворення населення</p>	<p>1. Оцінювання народжуваності за допомогою загальних, спеціальних, часткових та сумарних показників.</p> <p>2. Сумарна плідність та її інтерпретація.</p> <p>3. Індeksi Коула та ГМПН: практика застосування.</p>	4	Звіт із лабораторної роботи	Excel	<p>Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]</p>

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4	5	6	7	8
			4. Оцінювання режиму відтворення населення за допомогою системи показників. Інтерпретація нетто-коефіцієнтів відтворення населення. Розрахунок середньої довжини жіночого покоління				
5	<i>Тема 5</i> Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності	Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів відтворення населення	1. Визначення структури населення за шлюбним станом. 2. Аналіз шлюбності та розлучуваності населення за допомогою загальних, часткових, спеціальних та сумарних коефіцієнтів	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]
6	<i>Тема 6</i> Статистичний аналіз міграційних процесів	Здатність до здійснення статистичного аналізу міграції населення	Оцінювання міграції, її структури та динаміки за допомогою відповідних показників	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]
Разом за змістовим модулем 1						16	
Змістовий модуль 2. Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів							
7	<i>Тема 7</i> Методологічні засади аналітики соціальних процесів	Здатність до дослідження населення як об'єкта соціальної статистики	1. Визначення соціальної статистики як галузі статистичної науки. 2. Визначення взаємозв'язків, що відбуваються в суспільстві та характеризують соціальні явища	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [1; 6 – 9; 11 – 12]. Додаткова: [13; 17; 18; 21; 24 – 26]
8	<i>Тема 8</i> Статистичне вивчення рівня життя населення	Здатність до дослідження якості життя населення	1. Визначення середнього, модального та медіанного доходів населення. 2. Побудова кривої Лоренца. Оцінювання диференціації доходів населення.	4	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [14; 17 – 19; 24 – 26]

1	2	3	4	5	6	7	8
			3. Розрахунок коефіцієнтів еластичності. 4. Застосування індексного методу в аналізі споживання населенням матеріальних благ та послуг. Оцінювання бідності населення. 5. Опанування методики розрахунку індексів людського розвитку, злиденності населення				
9	<i>Тема 9</i> Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	Здатність до дослідження якості життя населення	1. Оцінювання розвитку ринку житла. 2. Розрахунок показників забезпеченості населення житлом та характеристика житлово-комунального обслуговування	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [14; 17 – 19; 24 – 26]
10	<i>Тема 10</i> Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	Здатність до дослідження послуг системи охорони здоров'я та освіти	1. Визначення медичних та демографічних показників здоров'я населення. 2. Індексний факторний аналіз захворюваності. 3. Порівняння рівнів освіти двох регіонів. 4. Побудова соціально-економічної нормалі системи освіти	4	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [17; 18; 23; 24 – 26]
11	<i>Тема 11</i> Аналітика соціального захисту населення	Здатність до усвідомлення механізму дії соціального захисту у країні та здійснення його аналізу	1. Визначення показників розвитку соціальної інфраструктури. 2. Оцінювання пенсійного забезпечення	2	Звіт із лабораторної роботи	Excel	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [15; 17; 18; 22; 24 – 27]
Разом за змістовим модулем 2							14
Разом за навчальною дисципліною							30

* Програмне забезпечення

5.1. Приклад типової лабораторної роботи

Змістовий модуль 1

Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів

Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення

Завдання. Зробіть аналіз смертності населення за допомогою загального та спеціальних коефіцієнтів смертності засобами Excel.

Мета роботи: закріплення теоретичного матеріалу, набуття практичних навичок в аналізі демографічного процесу смертності населення в Excel.

Основні теоретичні відомості: знання основних прийомів роботи з пакетом Excel, знання показників інтенсивного аналізу смертності населення.

Очікуваний результат виконання завдання: звіт із лабораторної роботи, де наводять скріншоти виконання завдання і роблять висновок про визначені показники та перебіг демографічного процесу, який аналізують.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом, він становить 50 % (60 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення навчальної дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за темами дисципліни;

підготовку до лабораторних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану проблематику навчальної дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу, із метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною і зарубіжною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань регулювання соціальних та демографічних процесів, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми контролю за нею

№ п/п	Назви тем	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю за СРС	Література
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів					
1	<i>Тема 1</i> Методологічні засади аналітики демографічних процесів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Загальна теорія народонаселення, її головні функції та наукові проблеми. 2. Предмет загальної теорії народонаселення	5	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [1 – 5; 9; 10]. Додаткова: [16; 20; 21; 26; 27]
2	<i>Тема 2</i> Статистичний аналіз чисельності та складу населення	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Демографічні фактори соціально-економічного розвитку. 2. Місце демографічних факторів у схемі розвитку населення	5	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [1 – 6; 9; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]

1	2	3	4	5	6
3	<p>Тема 3 Статистичне вивчення смертності населення</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи відбору методів стандартизації та стандартного населення. 2. Характеристика впливу структурних факторів на рівень коефіцієнтів руху населення. 3. Характеристика екзогенних та ендогенних причин смертності. 4. Сутність елементарних сукупностей подій та особливості їхнього відображення на демографічних сітках. 5. Закономірності порядку вимірювання (дожиття) 	5	<p>Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи</p>	<p>Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]</p>
4	<p>Тема 4 Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми, підготовка до модульної контрольної роботи. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Статистичний аналіз плідності населення за методом реального покоління. 2. Розрахунок та аналіз показників таблиці плідності. 3. Особливості побудови математичних моделей населення та їхнє порівняння з реальним населенням. 4. Можливості та напрями демографічної політики для стабілізації чисельності населення через режим відтворення 	5	<p>Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи</p>	<p>Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]</p>

1	2	3	4	5	6
5	<i>Тема 5</i> Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Методика побудови та аналізу таблиць припинення шлюбу. 2. Особливості статистичного вивчення закономірностей шлюбності	5	Виконання завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]
6	<i>Тема 6</i> Статистичний аналіз міграційних процесів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Історія міграції населення. 2. Сучасні особливості міграції	5	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи, письмова контрольна робота за темами 1 – 6	Основна: [1 – 6; 10]. Додаткова: [16 – 18; 20; 21; 25 – 27]
Разом за змістовим модулем 1			30		
Змістовий модуль 2. Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів					
7	<i>Тема 7</i> Методологічні засади аналітики соціальних процесів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Особливості формування соціальної статистики в Україні. 2. Актуальність соціальних проблем у сучасному світі	6	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [1; 6 – 9; 11 – 12]. Додаткова: [13; 17; 18; 21; 24 – 26]
8	<i>Тема 8</i> Статистичне вивчення рівня життя населення	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Об'єктивна необхідність у застосуванні інтегральних	6	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [14; 17 – 19; 24 – 26]

1	2	3	4	5	6
		показників рівня життя населення. 2. Нормативи споживання та споживчі бюджети			
9	<i>Тема 9</i> Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми, підготовка до модульної контрольної роботи <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Поняття ринку житла, його складові частини та характеристика. 2. Характеристика категорій споруд та будівель, що не належать до житлового фонду	6	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [14; 17 – 19; 24 – 26]
10	<i>Тема 10</i> Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Розвиток системи медичного страхування. 2. Використання міжнародних класифікацій хвороб для розроблення статистичних даних щодо захворюваності. 3. Показники статистики вищої професійної освіти. 4. Міжнародні класифікації та системи показників у статистиці освіти	6	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [17; 18; 23; 24 – 26]
11	<i>Тема 11</i> Аналітика соціального захисту населення	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми. <i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1. Характеристика систем соціального захисту для різних категорій населення.	6	Виконання домашнього завдання, тестове опитування, звіт із лабораторної роботи, письмова контрольна робота	Основна: [6 – 8; 11; 12]. Додаткова: [15; 17; 18; 22; 24 – 27]

1	2	3	4	5	6
		2. Соціальний захист безробітного населення. 3. Соціальний захист за кордоном		за темами 7 – 11	
Разом за змістовим модулем 2			30		
Разом за навчальною дисципліною			60		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів

1. Охарактеризуйте сутність демографії та її структури.
2. Охарактеризуйте предмет та методи демографічної статистики.
3. У чому полягають завдання демографічної статистики?
4. Охарактеризуйте основні поняття та категорії демографічної статистики.

Тема 2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення

1. Які існують види демографічних коефіцієнтів?
2. Які існують види групувань у соціальній та демографічній статистиці?
3. Охарактеризуйте вікову структуру населення. У чому полягає сутність побудови віково-статевих пірамід?
4. Що розуміють під старінням населення? Охарактеризуйте типи вікової структури населення.
5. Які існують види механічного руху населення?
6. Охарактеризуйте методи розрахунку середнього населення.

Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення

1. Охарактеризуйте основні завдання вивчення смертності населення.
2. Охарактеризуйте пріоритетні напрями дослідження статистики смертей та смертності населення.
3. Охарактеризуйте інтенсивні показники рівня смертності населення.
4. Охарактеризуйте особливості розрахунку показника дитячої смертності.

5. Охарактеризуйте сутність застосування індексного методу під час вивчення смертності населення.
6. У чому полягає сутність методу стандартизації?
7. Охарактеризуйте особливості застосування прямого, побічного та зворотного методів стандартизації коефіцієнтів смертності?
8. У чому сутність повздовжнього та поперечного аналізу?
9. У чому полягають переваги й недоліки методів умовного та реального покоління?
10. Які існують види демографічних сіток? У чому їхня відмінність?
11. Охарактеризуйте основні принципи побудови демографічних сіток.
12. Охарактеризуйте види демографічних таблиць.
13. Охарактеризуйте показники таблиць смертності.
14. У чому полягає розрахунок середньої тривалості життя, що очікують?

Тема 4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення

1. У чому полягає відмінність понять народжуваності та плідності населення?
2. Дайте характеристику інтенсивним показникам народжуваності.
3. Що характеризує сумарний коефіцієнт народжуваності?
4. Охарактеризуйте особливості застосування індексного методу в дослідженні рівня народжуваності населення.
5. У чому полягає сутність концепції природної народжуваності?
6. Охарактеризуйте сутність та розрахунок сумарного коефіцієнта народжуваності та гіпотетичного мінімуму природної народжуваності (ГМПН).
7. Що таке "відтворення населення"?
8. Охарактеризуйте систему показників відтворення населення.
9. У чому виявляється особливість чистого коефіцієнта сумарної плідності?
10. Що характеризують бруutto- та нетто-коефіцієнти відтворення населення?
11. У чому полягає сутність математичних моделей населення?
12. Охарактеризуйте умови та властивості стаціонарного і стабільного населення.

Тема 5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності

1. Які існують інтенсивні показники шлюбності та розлучуваності?
2. Що характеризує сумарний коефіцієнт шлюбності?
3. Що таке "репродуктивна поведінка" та "репродуктивна настанова"?
4. Які фактори обумовлюють репродуктивну поведінку особистості?

Тема 6. Статистичний аналіз міграційних процесів

1. Охарактеризуйте види та класифікації міграцій.
2. Охарактеризуйте статистичні показники міграційного руху та наведіть формули їхнього розрахунку.

Тема 7. Методологічні засади аналітики соціальних процесів

1. Охарактеризуйте предмет та об'єкти дослідження соціальної статистики.
2. Охарактеризуйте методи дослідження соціальної статистики.
3. Охарактеризуйте завдання соціальної статистики.
4. Визначте роль соціальної інформації для практичної діяльності та наукових досліджень.
5. У чому полягає мета перепису населення?
6. Які існують концепції соціальної стратифікації суспільства?
7. Що таке "соціальна мобільність населення"?
8. Наведіть формули розрахунку показників, що характеризують соціальну мобільність.
9. За допомогою яких коефіцієнтів вимірюють інтенсивність зміни чисельності соціальної групи та всієї структури населення?

Тема 8. Статистичне вивчення рівня життя населення

1. Охарактеризуйте сутність концепції доходу Дж. Хікса.
2. Наведіть поняття валового наявного та скорегованого наявного доходу.
3. У чому різниця між номінальним і реальним доходом?
4. Які середні показники рівня доходів застосовують на практиці?
5. Що таке "прожитковий мінімум"?
6. У чому полягає різниця між мінімальним споживчим кошиком і мінімальним продовольчим кошиком?

7. Охарактеризуйте умови використання структурних середніх у дослідженні доходів населення.

8. Дайте характеристику методам вивчення диференціації доходів населення.

9. Як розраховують та що характеризує децильний коефіцієнт диференціації доходів?

10. У чому різниця між коефіцієнтами концентрації доходів Джині та Лоренца?

11. Охарактеризуйте сутність статистичного вимірювання бідності.

12. Як оцінюють залежність між рівнем споживання та доходами?

13. Охарактеризуйте поняття "рівень життя населення" та "якість життя населення".

14. Охарактеризуйте систему показників рівня життя населення.

15. Охарактеризуйте особливості розрахунку індексу людського розвитку.

16. Охарактеризуйте особливості вимірювання бідності в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються.

Тема 9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

1. Охарактеризуйте систему показників, які характеризують житлові умови та побутове обслуговування населення.

2. Дайте характеристику розвитку ринку житла.

Тема 10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти

1. Яку інформацію вивчає статистика охорони здоров'я?

2. Охарактеризуйте основні показники загальної захворюваності населення.

3. Охарактеризуйте показники стану медичного обслуговування та його ресурсів.

4. Охарактеризуйте демографічні показники здоров'я населення.

5. Охарактеризуйте основні показники ступеня охоплення населення певним рівнем освіти.

6. Охарактеризуйте показники ефективності системи освіти.

7. Охарактеризуйте особливості застосування індексного методу під час порівняння рівня освіти різних груп населення або населення різних регіонів.

8. Охарактеризуйте сутність застосування соціально-економічної нормалі.

Тема 11. Аналітика соціального захисту населення

1. Що таке "соціальний захист населення"?

2. Охарактеризуйте основні завдання та показники статистики соціального захисту населення.

3. Охарактеризуйте основні завдання та показники статистики соціального забезпечення.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання курсової роботи, перевірки та захисту завдань, винесених на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни "Аналітика соціальних та демографічних процесів" для активізації навчального процесу передбачено застосування таких сучасних навчальних технологій, як: проблемні лекції, робота в малих групах; семінари-дискусії тощо.

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 8.1.

**Розподіл форм і методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Теми	Практичне застосування навчальних технологій
1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів	Міні-лекція з питання "Методи демографічного аналізу", банки візуального супроводу
2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення	Лекція проблемного характеру з питання "Проблеми вибору критеріїв розподілу населення на окремі прошки", банки візуального супроводу
3. Статистичне вивчення смертності населення	Міні-лекція з питання "Демографічні сітки: принципи побудови та напрями використання", банки візуального супроводу
4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення	Лекція проблемного характеру з питання "Побудова й аналіз моделей стабільного та стаціонарного населення", банки візуального супроводу
5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності	Міні-лекція з питання "Фактори впливу на репродуктивну поведінку сім'ї", банки візуального супроводу
6. Статистичний аналіз міграційних процесів	Міні-лекція з питання "Проблеми та напрями міграційних потоків в Україні", банки візуального супроводу
7. Методологічні засади аналітики соціальних процесів	Міні-лекція з питання "Значення соціальних досліджень для аналізу і прогнозу економічної ситуації у країні", банки візуального супроводу
8. Статистичне вивчення рівня життя населення	Міні-лекція з питання "Статистичне оцінювання бідності", банки візуального супроводу
9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	Лекція проблемного характеру з питання "Аналіз розвитку ринку житла в Україні", банки візуального супроводу
10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	Міні-лекція з питання "Оцінювання пропорційності та збалансованості освітніх послуг", банки візуального супроводу
11. Аналітика соціального захисту населення	Проблемна лекція з питання "Оцінювання регіональної диференціації соціальної інфраструктури", банки візуального супроводу

Проблемні лекції спрямовано на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежено невеликою кількістю ключових питань, увагу студентів сконцентровано на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використано досвід закордонних навчальних закладів із роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків із питань, що розглядають. Під час викладання лекційного матеріалу студентам пропонують питання для самостійного розмірковування. Водночас лектор ставить питання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною змістовністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводять, переважно, як частину заняття дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними раніше темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності подати викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, зафіксовані у плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене таким способом, пробуджує у студента активність та увагу у процесі сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу під час відтворенні інформації, яку він отримав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або лабораторні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі над темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (під час використання проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (під час використання міні-лекцій) студентам пропонують об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб і презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – це виступи перед аудиторією, що використовують для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу тощо. Однією з позитивних рис презентації та її переваг під час використання в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти в ході роботи в певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки та висловлювати їх, навчають оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Теми навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1</i> Методологічні засади аналітики демографічних процесів	<i>Лабораторне заняття за темою 1</i> "Сучасні демографічні проблеми світу та напрями їхнього вирішення"	Семінари-дискусії; презентації результатів роботи в малих групах
<i>Тема 3</i> Статистичне вивчення смертності населення	<i>Лабораторне заняття за темою 3</i> "Екзогенні та ендогенні фактори смертності населення"	Семінари-дискусії; презентації результатів роботи в малих групах
<i>Тема 4</i> Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення	<i>Лабораторне заняття за темою 4</i> "Шляхи досягнення оптимального значення сумарного коефіцієнта народжуваності в сучасних умовах"	Семінари-дискусії; презентації результатів роботи в малих групах
<i>Тема 8</i> Статистичне вивчення рівня життя населення	<i>Лабораторне заняття за темою 8</i> "Особливості аналізу якості життя населення в розвинених країнах та країнах, що розвиваються"	Семінари-дискусії; презентації результатів роботи в малих групах
<i>Тема 10</i> Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	<i>Лабораторне заняття за темою 10</i> "Принципи побудови та аналізу соціально-економічної нормалі розвитку системи охорони здоров'я"	Семінари-дискусії; презентації результатів роботи в малих групах

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів урахує види занять, які, згідно із програмою навчальної дисципліни, передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюють за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів

навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі лекційних та лабораторних занять.
2. Оцінювання виконання самостійної роботи студентів (домашніх завдань) і тестових завдань.
3. Здійснення проміжного контролю.
4. Здійснення підсумкового контролю.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Лекції (1 бал):

0,4 – присутність на лекції;

0,6 – активна участь в обговоренні питань лекції.

Лабораторне заняття (4 бали) – захист звіту з лабораторної роботи:

4 – роботу виконано та захищено без помилок у розрахунках і висновках;

3,5 – роботу виконано та захищено з незначними помилками у висновках;

3 – роботу виконано та захищено з незначними помилками в розрахунках і висновках;

2,5 – роботу виконано та захищено з помилками в розрахунках і висновках;

0 – роботу не виконано і не захищено.

Самостійна робота (3 бали):

1 – своєчасність виконання завдань для самостійної роботи;

1 – правильність застосування статистичного інструментарію під час виконання завдань для самостійної роботи;

1 – правильна відповідь на запитання за завданнями самостійної роботи.

Тести (1 бал):

0 – 10 % правильних відповідей – 0,1 бала; 10 – 20 % – 0,2 бала; 20 – 30 % – 0,3 бала; 30 – 40 % – 0,4 бала; 40 – 50 % – 0,5 бала; 50 – 60 % – 0,6 бала; 60 – 70 % – 0,7 бала; 70 – 80 % – 0,8 бала; 80 – 90 % – 0,9 бала; 90 – 100 % – 1,0 бал.

Критерії підсумкового оцінювання знань студентів

Колоквіум (8 балів):

8 – завдання вирішено правильно, без помилок, зроблено аргументовані висновки;

7 – завдання вирішено правильно, але є деякі незначні помилки у вирішенні або формулюванні висновків;

6 – завдання вирішено правильно, але є помилки у вирішенні або формулюванні висновків;

5 – завдання вирішено правильно наполовину;

0 – студент не з'явився на поточну контрольну роботу.

Колоквіум складається із завдань різного рівня складності, а саме тестів, теоретичних питань та практичних задач.

Склад завдань для колоквіуму:

тестові завдання містять закриті, відкриті тести та тести на зіставлення;

теоретичні питання охоплюють лекційний матеріал за темами навчальної дисципліни;

практичні завдання складаються із завдань різного рівня складності: стереотипних, діагностичних та евристичних.

Студента слід **уважати атестованим**, якщо сума балів, набраних за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 10.1.

Таблица 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей			
				Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів							
Здатність до дослідження методологічних засад демографічної статистики	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів	Робота на лекції	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань		—

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6			
	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення	Робота на лекції	1		
			2	Лабораторне заняття	ЛР* за темою 1: 1. Поняття демографії та предмет демографічної науки. 2. Головні поняття та категорії демографії. 3. Основні демографічні проблеми сучасного світу та завдання демографічної науки. 4. Класифікація демографічних коефіцієнтів		—		
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 1	1		
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань		—		
		Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів смертності	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення	Робота на лекції	1
					2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 2: 1. Розрахунок показників механічного та природного руху населення, коефіцієнтів демографічного навантаження. 2. Застосування методів розрахунку середньої чисельності населення. 3. Розгляд поперечного та повздовжнього аналізу у зміні генерації		—
СРС	5			Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 2	1		
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань		—		
4	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення	Робота на лекції	1			

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
		2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 3: 1. Розрахунок показників смертності, дитячої смертності. 2. Застосування екстенсивного та інтенсивного методів в аналізі смертності населення. 3. Застосування індексного методу у вивченні смертності населення	Захист ЛР 1 за темами 1, 2	4	
				Вивчення лекційного матеріалу			
		СРС	3	Підготовка до занять	Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 2	3
Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів відтворення населення	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення	Робота на лекції	1
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 3: 1. Розгляд основних методів побудови таблиць смертності. 2. Розрахунок та аналіз елементарних показників таблиць смертності		—
		СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 3	1
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань		—
	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення	Робота на лекції	1
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 4: 1. Характеристика показників народжуваності та плідності. 2. Застосування індексів під час аналізу народжуваності	Захист ЛР за темою 3	4
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу		—
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 3	3

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності	Робота на лекції	1	
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 4: 1. Розрахунок коефіцієнтів ГМПН. 2. Розгляд системи показників відтворення населення		—	
		СРС			Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 4	1
						Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань, підготовка до колоквіуму		—
Здатність до здійснення статистичного аналізу міграції населення	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Статистичний аналіз міграційних процесів	Робота на лекції	1	
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 5: 1. Аналіз статистичних показників шлюбності та розлучуваності. 2. Статистична характеристика репродуктивної поведінки населення	Захист ЛР за темою 4. Колоквіум	12	
		СРС	3		Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 5	1
						Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 4	3
Змістовий модуль 2. Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів								
Здатність до дослідження населення як об'єкта соціальної статистики	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Методологічні засади аналітики соціальних процесів	Робота на лекції	1	
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 6: 1. Аналіз показників механічного руху населення, розглядання видів міграції. 2. Розрахунок середньої чисельності населення з урахуванням міграційних процесів		—	
		СРС	3		Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 6	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3		4		5	6	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 5	3	
Здатність до дослідження якості життя населення	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Статистичне вивчення рівня життя населення	Робота на лекції	1	
				Лабораторне заняття	ЛР за темою 7: 1. Аналіз статистичних показників суспільного та політичного життя населення. 2. Розгляд основних показників соціальної мобільності населення	Захист ЛР за темами 5, 6	4	
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 7	1	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 6	3	
		11	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Статистичне вивчення рівня життя населення	Робота на лекції	1
					Лабораторне заняття	ЛР за темою 8: 1. Розгляд статистичних методів дослідження диференціації доходів населення. 2. Розрахунок коефіцієнта концентрації доходів Джині та Лоренца		—
	СРС		6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу		—	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 7	3	
	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	Робота на лекції	1	
				Лабораторне заняття	ЛР за темою 8: 1. Ознайомлення з показниками бідності населення. 2. Розрахунок індексу людського розвитку як загального показника рівня життя населення		—	

Продовження табл. 10.1

1	2	3		4		5	6	
		СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 8	1	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань		—	
Здатність до дослідження послуг системи охорони здоров'я та освіти	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	Робота на лекції	1	
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 9: 1. Аналіз основних показників житлових умов населення	Захист ЛР за темою 8	4	
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 9	1	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 8	3	
		Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти	Робота на лекції	1	
			2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 10: 1. Розрахунок демографічних показників здоров'я населення	Захист ЛР за темою 9	4	
	СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу		—		
				Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань, підготовка до колоквиуму	Перевірка ДЗ за темою 9	3		
	Здатність до усвідомлення механізму дії соціального захисту у країні та здійснення його аналізу	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Аналітика соціального захисту населення	Робота на лекції	1
				2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 10: 1. Здійснення аналізу рівня освіти двох регіонів (країн) за допомогою індексного методу. 2. Побудова соціально-економічної нормалі	Колоквиум	8

Закінчення табл. 10.1

1	2	3		4		5	6	
	16	СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу	Тестовий контроль за темою 10	1	
					Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 10	3	
		Ауд	2	Лабораторне заняття	ЛР за темою 11: 1. Аналіз чисельності і складу населення, яке потребує соціального захисту. 2. Визначення питомої ваги виплат по різних групах населення. 3. Аналіз соціальної забезпеченості та соціального обслуговування		Захист ЛР за темою 10	4
					СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу
		Підготовка до лабораторних занять, виконання практичних завдань	Перевірка ДЗ за темою 11	3				
		Усього годин		120	Загальна максимальна кількість балів із навчальної дисципліни			100
із них								
аудиторні		60	50 %					
самостійна робота		60	50 %					

* Лабораторна робота

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	
1	2	10	10	2	17	5	13	2	17	21	

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістових модулів		Лекції	Лабораторні роботи	Тестові завдання	Домашні завдання	Колоквіум	Усього	
ЗМ 1. Статистичні методи дослідження демографічних явищ та процесів	Тема 1	1 тиждень	1	–	–	–	1	
	Тема 2	2 тиждень	1	–	1	–	2	
	Тема 3	3 – 4 тижні	2	4	1	3	–	10
	Тема 4	5 – 6 тижні	2	4	1	3	–	10
	Тема 5	7 тиждень	1	–	1	–	–	2
	Тема 6	8 тиждень	1	4	1	3	8	17
ЗМ 2. Статистичні методи дослідження соціальних явищ та процесів	Тема 7	9 тиждень	1	–	1	3	–	5
	Тема 8	10 – 11 тижні	2	4	1	6	–	13
	Тема 9	12 тиждень	1	–	1	–	–	2
	Тема 10	13 – 14 тижні	2	8	1	6	–	17
	Тема 11	15 – 16 тижні	1	4	2	6	8	21
Усього			15	28	11	30	16	100

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С Кузнеця (табл. 10.4).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

11. Рекомендована література**11.1. Основна**

1. Дорошенко Л. С. Демографія / Л. С. Дорошенко. – Київ : МАУП, 2005. – 112 с.
2. Махорін Г. Л. Основи демографії / Г. Л. Махорін. – Житомир : Вид-во "Волинь", 2009. – 96 с.
3. Медков В. М. Демографія / В. М. Медков. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 272 с.
4. Пальян З. О. Демографічна статистика / З. О. Пальян. – Київ : КНЕУ, 2003. – 132 с.
5. Підгорний А. З. Демографічна статистика / А. З. Підгорний. – Одеса : ОДЕУ, 2010. – 196 с.
6. Практикум по соціальной статистице / под ред. И. И. Елисеевой. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – 368 с.
7. Социальная статистика / под ред. И. И. Елисеевой. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – 480 с.
8. Социально-экономическая статистика : практикум / под ред. В. М. Салина, Е. В. Шпаковской. – Москва : Финансы и статистика, 2004. – 192 с.
9. Статистика : навч. посіб. / за ред. Раєвневої О. В. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 504 с.
10. Стеценко С. Г. Демографічна статистика / С. Г. Стеценко. – Київ : Вища школа, 2005. – 416 с.

11. Столяров Г. С. Соціальна статистика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. С. Столяров, М. Ю. Огай. – Київ : КНЕУ, 2003. – 195 с.
12. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика : підручник / Л. Ф. Удотова. – Київ : КНЕУ, 2002. – 376 с.

11.2. Додаткова

13. Бездекова З. Система показателів соціальної статистики : концепція, методологія, практика / З. Бездекова, К. Поздняк. – Москва : Финансы и статистика, 1991. – 190 с.
14. Гришнова О. А. Людський розвиток / О. А. Гришнова. – Київ : КНЕУ, 2006. – 308 с.
15. Гріненко А. М. Соціальна політика / А. М. Гріненко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 310 с.
16. Зверева Н. В. Основы демографии / Н. В. Зверева, В. В. Елизаров, И. Н. Веселкова. – Москва : Высшая школа, 2004. – 374 с.
17. Колесникова И. И. Социально-экономическая статистика / И. И. Колесникова. – Минск : Новое знание, 2002. – 250 с.
18. Курс социально-экономической статистики / под ред. М. Г. Назарова. – Москва : ЗАО "Финстатинформ" ; ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 772 с.
19. Политика доходов и качество жизни населения / под ред. Н. А. Горелова. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 654 с.
20. Прибиткова І. М. Основи демографії / І. М. Прибиткова. – Київ : Арттек, 1995. – 256 с.
21. Современная демография / под ред. В. А. Сонцева. – Москва : Изд. Моск. ун-та, 1995. – 272 с.
22. Соціальна безпека: теорія та українська практика / за ред. І. Ф. Гнибіденка. – Київ : КНЕУ, 2006. – 292 с.
23. Статистические методы исследования в медицине и здравоохранении / под ред. Г. В. Осипова. – Москва : Наука, 1979. – 220 с.

11.3. Інформаційні ресурси

24. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України. – Режим доступу : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.
25. Сайт Головного управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua>.
26. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
27. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи. – Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/public.html>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових частин професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Аналітика соціальних та демографічних процесів" за Національною рамкою кваліфікацій України

45

Складові частини компетентностей, які формують у межах теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Методологічні засади аналітики демографічних процесів Тема 2. Статистичний аналіз чисельності та складу населення					
Здатність до дослідження методологічних засад демографічної статистики	Сутність основних демографічних категорій, показників і методів демографічної статистики	Знання загальної теорії народонаселення, предмета та методів демографічної статистики	Здатність застосовувати методи демографічної статистики для аналізу демографічних процесів	Сприяння створенню знань основ демографічної статистики та ефективному управлінню ними	Відповідальність за узагальнення теоретичних і методичних підходів до демографічних досліджень
Тема 3. Статистичне вивчення смертності населення					
Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів смертності	Сутність екстенсивного та інтенсивного аналізу смертності.	Знання методів екстенсивного та інтенсивного аналізу смертності, стандартизації смертності.	Здатність визначати та аналізувати показники інтенсивності смертності з використанням пакета Excel	Навички командної роботи та розроблення колективного рішення	Відповідальність за вибір різноманітних пропозицій щодо вирішення

1	2	3	4	5	6
	Застосування індексного методу в аналізі смертності населення. Характеристика елементарних показників демографічних таблиць	Знання методів побудови таблиць смертності			проблеми дослідження тенденцій смертності населення
Тема 4. Статистичне вивчення народжуваності та відтворення населення Тема 5. Статистичне вивчення шлюбності та розлучуваності					
Здатність до здійснення статистичного аналізу демографічних процесів відтворення населення	Характеристика репродуктивної поведінки населення. Інтенсивний аналіз шлюбності, розлучуваності, народжуваності та плідності. Використання індексного методу в аналізі демографічних процесів шлюбності та народжуваності	Знання статистичних характеристик репродуктивної поведінки населення. Знання методів аналізу народжуваності та плідності, шлюбності й розлучуваності. Знання загальних показників і методів аналізу режиму відтворення населення	Здатність оцінювати режим відтворення населення на підставі сформованої системи показників	Уміння вести дискусію та презентувати результати статистичних досліджень	Відповідальність за розроблення та обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу демографічних процесів народжуваності та шлюбності

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Статистичний аналіз міграційних процесів					
Здатність до здійснення статистичного аналізу міграції населення	Характеристика видів та класифікація міграцій. Статистичний інструментарій оцінювання механічного руху населення	Знання методів статистичного аналізу міграцій	Здатність розраховувати й аналізувати абсолютні та відносні показники міграції населення	Сприяння створенню знань та ефективне управління ними	Відповідальність за розроблення та обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу міграційних процесів
Тема 7. Методологічні засади аналітики демографічних процесів					
Здатність до дослідження населення як об'єкта соціальної статистики	Поняття про предмет та об'єкт соціальної статистики. Система показників у соціальній статистиці. Основні класифікації та групування в соціальній статистиці. Соціальна структура населення	Знання предмета та методів соціальної статистики. Знання основних класифікацій і групувань у соціальній статистиці. Знання методів аналізу соціально-демографічної структури населення та соціальної мобільності	Здатність визначати взаємозв'язки, що відбуваються у суспільстві та характеризують соціальні явища. Здатність застосовувати статистичні методи й показники для аналізу структури та динаміки соціальних явищ і процесів	Сприяння створенню знань та ефективному управлінню	Відповідальність за творчий підхід до вирішення професійних завдань

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Статистичне вивчення рівня життя населення					
Тема 9. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування					
Здатність до дослідження якості життя населення	Види доходів населення та їхнє статистичне вивчення. Статистика споживання матеріальних благ і послуг. Показники рівня життя та розвитку людського потенціалу. Інформаційно-аналітичне забезпечення аналізу житлових умов населення	Знання основних характеристик доходів і витрат населення, бідності та рівня людського розвитку. Знання основних характеристик житлових умов населення та ЖКО	Здатність оцінювати рівень диференціації доходів населення в суспільстві за допомогою пакета Excel. Здатність аналізувати стан і розвиток ринку житла та ЖКО	Уміння вести дискусію та презентувати результати статистичних досліджень	Відповідальність за розроблення та обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу якості життя населення
Тема 10. Аналітика послуг системи охорони здоров'я та освіти					
Здатність до дослідження послуг системи охорони здоров'я та освіти	Групи показників здоров'я населення. Статистика захворюваності.	Знання основних показників і методів аналізу системи охорони здоров'я.	Здатність визначати та аналізувати медичні й демографічні показники здоров'я населення.	Сприяння створенню знань та ефективному управлінню	Відповідальність за розроблення та обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу послуг системи охорони здоров'я та освіти

1	2	3	4	5	6
	Система статистичних показників для кожного рівня освіти. Індексний метод в аналізі рівня освіти. Сутність соціально-економічних нормалей	Знання основних показників і методів аналізу освітніх послуг	Здатність будувати соціально-економічні нормалі системи освіти		
Тема 11. Аналітика соціального захисту населення					
Здатність до усвідомлення механізму дії соціального захисту у країні та здійснення його аналізу	Форми та види соціального захисту. Показники стану й ефективності соціального захисту населення	Знання основних характеристик соціального забезпечення та соціального захисту	Здатність аналізувати стан і розвиток соціальної інфраструктури за допомогою пакета Excel	Уміння користуватися комп'ютерною технікою та іншими засобами зв'язку й інформатизації	Відповідальність за розроблення та обґрунтування управлінських рішень на основі статистичного аналізу соціального захисту населення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	15
5. Теми лабораторних занять.....	17
5.1. Приклад типової лабораторної роботи	21
6. Самостійна робота	21
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	26
7. Індивідуально-консультативна робота	30
8. Методи навчання	30
9. Методи контролю	33
10. Розподіл балів, які отримують студенти	35
11. Рекомендована література.....	43
11.1. Основна	43
11.2. Додаткова	44
11.3. Інформаційні ресурси.....	44
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АНАЛІТИКА СОЦІАЛЬНИХ ТА ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Аксьонова** Ірина Вікторівна

Відповідальний за видання *О. В. Раєвська*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2018 р. Поз. № 157 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*